

Čj.: USTR – 1113/2013

Praha, 23. září 2013

Počet listů: 7

Přílohy: 1/1

## Zápis z 2. jednání Vědecké rady Ústavu pro studium totalitních režimů

**Datum a místo konání:** 9. září 2013, 13.00, Siwiewcova 2, Praha 3

**Přítomni:**

**Vědecká rada:** Zdeněk Beneš, Muriel Blaive, Ladislav Cabada, Cathleen M. Giustino, Petr Pithart, Adrian Portmann - von Arburg, Vilém Prečan, Jan Rataj, Oldřich Tůma, Vojtěch Vlček; od druhé hodiny Karel Vodička

**Vedení ÚSTR:** Pavla Foglová; od třetí hodiny Zdeněk Hazdra, Michael Pelíšek

**Omluveni:** Peter Bugge, Milan L. Hauner, Michal Pehr, Tomáš Vrba

**Hosté (členové Rady ÚSTR)** Emílie Benešová, Jan Bureš, Lukáš Jelínek; v první části Michal Uhl

**Zápis vyhotovil:** Pavel Ryjáček

**Program:**

**1. Uvítání a program jednání**

**2. Organizační záležitosti**

- a) Stav zřizování a fungování pracovních skupin VR
- b) Velká evaluace: domluva přípravných kroků
- c) Drobná sdělení předsedy VR
- d) Termín 3. zasedání VR

**3. Malá evaluace**

- a) Hodnocení dosavadního průběhu
- b) Kontrola posuzování projektů oponenty z řad VR
- c) Způsob zpracování výsledků z evaluace
  - Nakládání s posudky
  - Závěrečné prohlášení VR

- Mediální prezentace závěrů evaluace
- d) Redakce závěrečného prohlášení VR**
  - Struktura prohlášení
  - Diskuse o dílčích formulačních změnách
  - Pověření redakčního výboru pro finalizaci závěrečné zprávy

#### **4. Rozprava nad budoucím zaměřením ÚSTR**

- a) Úvodní poznámky předsednictva VR**
- b) Rozprava**

##### **Ad 1)**

P. Foglová v úvodu přivítala členy VR a ocenila jejich mimořádnou práci i během prázdnin. Je si vědoma, že interní síly ústavu by na to, co činí VR, ani zdaleka nestačily.

P. Foglová také zdůraznila, že nikdy neměla záměr využít práci VR tím způsobem, o kterém spekulovali někteří novináři.

A. Portmann - von Arburg probral prezenci a připomněl možnosti dálkové účasti přes Skype.

E. Benešová omluvila účast Petrušky Šustrové, která se vrátí ze zahraničí až zítra. A. Portmann - von Arburg s úsměvem ubezpečil, že tak dlouho zasedání nejspíše nepotrvá.

##### **Ad 2a)**

Bylo upřesněno, že pracovní skupinu věnovanou metodologii práce s prameny povede M. Blaive.

Skupinu zvyšování kvalifikace zaměstnanců povede M. Hauner (na tomto jednání nepřítomný).

##### **Ad 2b)**

A. Portmann - von Arburg navrhl, aby se termín Velké evaluace posunul až za výběrové řízení na ředitele ÚSTR. Důvod: podklady, které připravil ústav k předběžné evaluaci, jsou zatím příliš nejednotné, také úroveň je příliš různorodá, to by při Velké evaluaci znamenalo problém.

P. Foglová dala ke zvážení, aby se to stihlo dřív, protože ústav chystá zavedení nového systému hodnocení projektů.

A. Portmann - von Arburg dává do diskuse, zda bude skutečně možné vycházet z nového systému, který bude v provozu teprve několik málo měsíců.

M. Blaive se přimlouvá za bližší termín, protože nový ředitel se nemusí cítit vázán tím, co chystá tato VR. Navíc by výsledky evaluace mohly být dobré pro výběrové řízení.

V. Prečan navrhl, aby se Velká evaluace spíš připravila než provedla, a její koncept byl pak poskytnut příštímu řediteli.

A. Portmann - von Arburg míní, že evaluace provedená později, už během funkčního období řádně zvoleného ředitele, by pro některé mohla mít větší váhu.

V. Prečan připomněl, že závazné rozhodnutí této otázky je na Radě ÚSTR.

Podle P. Pitharta by z Malé evaluace mělo plynout, jaká kritéria je třeba v ústavu sledovat. Spustit Velkou evaluaci během současného zkráceného funkčního období však nedoporučuje, aby to nebylo unáhlené a nezpochybnila se tím legitimita.

O. Tůma připomněl, že do evaluace musí být zapojen ředitel.

A. Portmann - von Arburg položil dotaz přítomným členům Rady ÚSTR, jak na termín pohlíží.

L. Jelínek ubezpečil, že to, co připraví tato VR, bude relevantní i pro příštího ředitele ústavu. Zdá se mu, že provedení Velké evaluace se stihne až s novým ředitelem. M. Uhl souhlasil.

E. Benešová by naopak byla ráda, kdyby výsledky Velké evaluace už byly k dispozici novému řediteli. Pokud se ujme funkce v září, měla by být evaluace do té doby hotova. Přítomní členové Rady ÚSTR se pak shodli, že polovina příštího roku je pro Velkou evaluaci vhodný termín.

J. Bureš požádal VR o to, aby poskytla Radě ÚSTR svoji představu a rámeček Velké evaluace.

V. Prečan navrhl, aby koncept Velké evaluace byl tématem příštího zasedání VR.

#### Usnesení:

**3. zasedání VR bude mj. věnován přípravě konceptu Velké evaluace (pověřený koordinátor O. Tůma). VR se bude snažit připravit ucelený koncept pro Velkou evaluaci do konce roku 2013, nejpozději však do konce dubna 2014. Součástí konceptu budou návrhy na zavedení systému jednotného evidování a monitoringu projektů a práce i kvalifikace zaměstnanců.**

Pro: všichni přítomní.

#### **Ad 2c)**

A. Portmann - von Arburg upozornil, že zápisy z činnosti VR se stávají předmětem mediálních polemik. Někteří novináři zřejmě neberou v úvahu, že Vědecká rada je interním, nikoliv veřejným orgánem. Není tedy povinna průběžně zveřejňovat všechny detaily, jak se vnitřně organizuje a usnáší (např. hlasování per rollam). Např. pracovní skupina pro výzkum, založená na 1. zasedání, měla původně pouze pět členů, dalších pět ale přibylo během následujících týdnů, což v zápise pochopitelně už uvedeno být nemohlo.

A. Portmann - von Arburg by byl rád, kdyby VR byla ve veřejnosti vnímána jako autonomní orgán. Tudíž si přeje také určovat samostatně svoji mediální politiku.

P. Foglová připomněla, že VR je poradní orgán ředitele. Z toho titulu by ráda znala zásadní sdělení VR, která odcházejí do médií.

A. Portmann - von Arburg požádal, aby on a M. Blaive mohli, vznikne-li potřeba rychle reagovat, do médií mluvit jménem VR.

Ostatní přítomní se shodli, že to plyne z jejich mandátů a že jim dávají důvěru.

A. Portmann - von Arburg upřesnil, že mohou nastat i situace, kdy zpětná vazba na paní místopředsedkyni z důvodů časové naléhavosti nebude možná.

Některá drobná organizační upřesnění zůstávají po dohodě mimo zápis.

Členové VR se obrátili na přítomné členy Rady ÚSTR s dotazem, zda si Rada bude přát slyšet stanoviska VR ohledně parametrů výběrového řízení na ředitele ÚSTR.

Podle sdělení E. Benešové ještě Rada ÚSTR zveřejnitelnou podobu výběrového řízení nemá. V. Prečan předpokládá, že Rada ÚSTR ustanoví výběrovou komisi; zajímalo by ho, kdo v ní bude.

M. Uhl upřesnil, že výběrové řízení bude vyhlášeno v září. Konkrétní parametry se dosud ladí. Zároveň navrhuje, aby je Vědecká rada předem mohla vidět; měla by asi týden k vyjádření. Výběrová komise se však bude vyhlášovat později, až v novém roce.

V. Prečan navrhuje, aby se o této komisi předem principiálně debatovalo.

A. Portmann - von Arburg ale doporučuje reagovat teprve na přímou výzvu Rady ÚSTR, v jejíž gesci výběrové řízení zásadně je.

#### **Ad 2d)**

Termín 3. jednání VR byl stanoven na začátek prosince, přesné datum se určí obvyklým postupem do týdne.

#### **Ad 3a-c)**

Byla probrána struktura Prohlášení VR, shrnujícího hlavní závěry z předběžné evaluace (během debaty bylo dohodnuto používat označení „Závěrečná zpráva“), jak ji navrhl A. Portmann - von Arburg. Předseda VR připomněl, že ve smyslu usnesení z 1. zasedání VR jsou do evaluace zapojeny všechny pracovní skupiny VR. Závěrečná zpráva z evaluace se bude tedy týkat odborné činnosti Ústavu v celé její šíři. Vysvětlil také, proč je pro odbornou činnost relevantní i agenda digitalizace a zpřístupnění pramenů.

O. Tůma navrhl, aby vedle mezinárodní spolupráce Ústavu byla probrána i domácí spolupráce.

A. Portmann - von Arburg vyjádřil uspokojení nad dosavadním průběhem Malé evaluace s tím, že VR podle jeho dojmu získala důvěru a rozptýlila některé apriorní obavy. Zaměstnanci ústavu mohli pochopit, že cílem evaluace je především jim pomáhat.

V. Vlček poznamenal, že v jeho pracovní skupině zatím chybějí posudky hodnotitelů ke třem projektům.

A. Portmann - von Arburg vyslovil přání, aby zbylé posudky byly poslány do 15. září, nejlépe ale už během zítřka. Zároveň připomněl, že se s nimi má zacházet jako s citlivým materiálem. Navrhuje, aby posudky byly dány k dispozici (kromě členů VR) vedení Ústavu (včetně členů Rady), vedoucím oddělení/skupin OZTR a individuálně i dotyčným garantům projektů.

P. Foglová by ráda, aby i posudky byly zveřejněny, protože i když se to neudělá, stejně všechno pronikne do médií.

V. Vlček nesouhlasí: posudky jsou někdy i detailní, obsahují údaje, které jsou s to poškodit něčí osobní integritu, plošné zveřejnění by nebylo vhodné, posudky nejsou anonymizované.

M. Blaive požaduje, aby uvnitř VR všichni mohli číst všechny posudky. V tom je shoda.

P. Pithart řekl, že kdyby předem bylo známo, že se posudky budou zveřejňovat, zvolili by mnozí jinou formu. Současná, vyloženě pracovní forma vhodná ke zveřejnění není.

O. Tůma ke srovnání řekl, že ve vědeckém světě se posudky běžně nezveřejňují.

A. Portmann - von Arburg připomněl, že každý posudek rozhodně musí dostat ten, koho se týká.

#### Usnesení:

#### **Posudky k projektům se nebudou plošně zveřejňovat.**

Pro: všichni přítomní

Debatovalo se, jestli posudky mají být předány i garantům projektů.

Usnesení:

**Posudky k projektům obdrží vedení Ústavu, vedoucí oddělení a skupin a Rada ÚSTR. S garanty projektů mohou představitelé vedení Ústavu individuálně hovořit o doporučeních obsažených v posudcích.**

Hlasování: 8 pro, 2 proti (ti, kteří hlasovali proti, se vyslovili pro minoritní stanovisko, že posudky obdrží i dotyční garanti projektů)

A. Portmann - von Arburg navrhl, aby výsledkem evaluace byla závěrečná zpráva bez uvedení konkrétních jmen a projektů.

P. Foglová zpochybnila příliš neutrálně pojatou závěrečnou zprávu: pokud nebude konkrétní, nikoho nezaujme. Také radní E. Benešová by byla ráda, kdyby výsledek nebyl bezpohlavní a kdyby text obsahoval jednoznačné argumenty.

P. Pithart poznamenal, že ve zprávě mohou být uvedeny konkrétní příklady.

V. Vlček připomněl, že většina projektů byla hodnocena velmi pozitivně. Problematické jsou většinou jen ty, které jsou poznamenány diskontinuitou v historii ústavu. To popsal i P. Pithart: jsou garanti, kteří za svůj projekt vlastně nemůžou, protože ho po někom museli převzít.

M. Blaive se přimlouvá za uvádění jmen, protože to činí výsledné prohlášení věrohodným. Důležitá je konstruktivnost kritiky, ne anonymita.

A. Portmann - von Arburg se přiklonil k P. Pithartovi: nechce, aby nezdařené projekty byly připisovány garantům, kteří jejich nezdar nezavinili.

M. Blaive připustila, že v některých případech není vhodné uvádět jména.

O. Tůma a L. Cabada si nedovedou představit závěry, které by byly plně anonymní.

J. Rataj nepokládá za vhodné, aby výsledné formulace zamlžovaly konkrétní práci VR. Média beztak zneužijí jakoukoli zprávu.

J. Bureš nedoporučuje zveřejňovat zprávu, ve které by bylo formou příkladů zveřejňováno „jen něco“, protože to hned vyvolá dohady. Zpráva by měla obsahovat všechny projekty.

A. Portmann – von Arburg podotkl, že závěrečná zpráva bez uvádění jmen a názvu konkrétních projektů vůbec nemusí znamenat, že v této zprávě nebudou zcela otevřeně zmiňovány všechny relevantní nedostatky a rezervy, které se v rámci hodnocení projektů ukázaly. Takové „zjemnění“ zprávy vůbec není jeho intence. K návrhu člena Rady J. Bureše poznamenal, že zpráva nemůže obsahovat hodnocení všech projektů. To by suplovalo posudky a vedlo by to k až nezodpovědnému zkrácení, a tedy zkreslení některých občas dost komplexních kontextů.

P. Pithart uvedl příklad, jak může zpráva znít: nemusí přece jmenovat všechny projekty, o kterých to podstatné lze vyslovit obecně. Zároveň je možné některé konkrétní projekty vyzdvihnout.

V. Prečan upozornil, aby nakonec nevznikl dojem, že v ústavu je všechno v pořádku a jakékoli změny tu byly zbytečné.

P. Foglová poznamenala, že pokud VR má pocit, že tu bylo všechno v pořádku, má právo to tak říct.

Přítomní spontánně reagovali, že takový pocit nemají.

P. Pithart upozornil, že v historii ústavu byly dvě vlny odchodů, které poznamenaly úroveň projektů, a projevy diskontinuity je patrně ještě víc.

## Usnesení:

**V Závěrečné zprávě budou formou obecného shrnutí uvedeny všechny nedostatky, které se v nedávné a současné činnosti Ústavu ukázaly. Ve zprávě mohou jen velmi výjimečně být uvedena jména garantů a názvy konkrétních projektů.**

Hlasování: 6 pro, 4 proti, 1 se zdržel

V. Vlček poprosil hodnotitele projektů, aby v duchu předchozí debaty připravili své návrhy dílčích textů do Závěrečné zprávy.

A. Portmann - von Arburg připomněl, že času není mnoho. **Závěrečná zpráva se bude schvalovat hlasováním per rollam, na které nebude víc než pět dnů. Zveřejněna bude na webu Ústavu a v jednom z ústavních časopisů. Uvedena bude na tiskové konferenci přibližně v polovině října tak, aby novináři měli rovnou čas pokládat otázky.**

Souhlasili všichni přítomní, bez hlasování.

**Byl stanoven termín tiskové konference: středa 16. října, 13.30. Text Závěrečné zprávy bude k dispozici novinářům 30 minut před začátkem konference.**

A. Portmann - von Arburg navrhl pětičlennou účast: A. Portmann - von Arburg, M. Blaive, Z. Beneš, L. Cabada, Petr Pithart; podle možnosti V. Vlček. V. Prečan účast nevyhloučil, pokud bude v Praze.

### **Ad 3d)**

Vychází se z návrhu, který připravil A. Portmann - von Arburg.

M. Blaive navrhuje sloučit Předmět a cíle evaluace a Podmínky evaluace a některé další úpravy.

V. Prečan poznamenal, že pro bibliografii stačí odstavec umístěný v kapitole o výzkumné činnosti Ústavu.

V. Vlček by sloučil výzkumnou a dokumentární činnost.

A. Portmann - von Arburg připomněl, že vycházel ze struktury ústavu, ale s návrhem souhlasí.

**Byl sestaven redakční výbor závěrečné zprávy: A. Portmann - von Arburg, M. Blaive, Z. Beneš, L. Cabada, V. Vlček. Rámcový termín pro odevzdání dílčích textů: 25. září 2013 (nejpozději k 16. říjnu 2013 ráno musí Závěrečná zpráva být schválena).**

V. Vlček upozornil, že termín může být ohrožen, pokud někteří kolegové nedodají své posudky.

*/Přestávka/*

### **Ad 4)**

Podle usnesení z minulého zasedání poslalo 11 členů VR svá vyjádření o budoucím zaměření a pozici ÚSTR v kontextu institucí zabývajících se soudobými dějinami v České republice. 4 kolegové prohlášení neposlali. A. Portmann - von Arburg vyjádřil jisté obavy, že následující debata by mohla být příliš nekonkrétní a málo systematická. Proto se přimlouvá za realistický cíl a doporučuje, aby cílem debaty bylo vytipování tematických priorit a v jejich rámci konkrétních témat pro jednotlivé projekty. Připomněl dřívější návrh V. Prečana, aby byl

vypracován katalog priorit a témat. Na tomto dokumentu už začal pracovat (ukazuje dokument čítající v předběžné verzi 14 stran) a vycházel přitom mj. z excerptů došlých prohlášení členů VR. Bylo by dobré, kdyby promyšlený a maximálně systematicky strukturovaný „katalog“ předložila VR vedení ÚSTR do konce roku, což znamená návrh, aby se tím zabývala na svém 3. zasedání.

*Další debatu řídila M. Blaive. Její hlavní výsledky budou shrnuty v rámci zvláštní kapitoly Závěrečné zprávy z evaluace.*

*Na jednání VR navázalo ještě neformální setkání, spojené s večerí.*

Za Vědeckou radu schválil její předseda:  
Adrian Portmann – von Arburg v.r.